

Malatinszky Csaba: Különbség van borkultúra és bor-civilizáció között

A borbirtok idén ünnepelte 20. születésnapját



A Malatinszky Szőlőbirtok az idei évben ünnepli fennállásának első húsz évét. Az évforduló alkalmából Malatinszky Csaba rendhagyó születésnapra invitálta azokat, akik tanúi voltak az elmúlt két évtizednek. Torta helyett karakteres borkülönlegességek, közterek helyett tartalmas pódiumbeszélgetés, ünnepi fesztengés helyett közvetlen, baráti hangulat tette emlékezetessé az estét.

Hogy érzed, az első húsz évvel lezárult egy korszak?

Bár egy ilyen visszatekintő rendezvény fontos, mégis csak egy mozzanata a folyamat egészének. Összegzést adtunk a mögöttünk tudott két évtizedről, honnan hova jutottunk el, mit sikerült megvalósítanunk. Szerettem volna egy szívből jövő rendezvényt, ahol felidézzük a megtett út jeles állomásait és együtt örülünk a közösen eltöltött időnek.

Tervezés közben támadt az ötlet, hogy egy külső személyre van szükség, aki egy másik nézőpontból lát bennünket. Felkértem Pallagi Ferencet, az ismert újságíró-riportert, aki nagyon szereti a borokat, készítsen helyszíni interjút, amely kifejezetten a pillanat megörökítéséről szólna. Nem egyeztettük a kérdéseket, szerettem volna, hogy ez egy valóban szabad és nyílt beszélgetés legyen, és a vendégek is jól érezzék magukat.



Miről szólt számodra ez a 20 év?

Sok mindenről... egyrészt a szabadságról, mert ez a korszak volt az leginkább, amikor jelentős mértékben váltam képessé függetleníteni magam a külvilágtól. Nem csak gazdasági szempontból, hanem az élet megélésében is. Megfigyelővé váltam. Minden nap teszek valami olyat, ami fontos eleme egy sorozatnak, ami maga az élet. Ez egy rendkívüli tanulási folyamat és nem engedi meg, hogy a gondolatok elkalandozzanak. **A borkészítésben – legalábbis abban a borban, amit én annak tartok, – egy-egy elrontott lépést már nem lehet kijavítani. Minden mozzanat egyedi és megismételhetetlen.**

Az energiák oda áramlanak, ahova figyelünk. Aki több dologra próbál fókuszálni, az valójában sehová sem figyel, mert a figyelemnek van egy nagyon fontos törvénye: amire igazán figyelünk, oda kell irányítanunk a tekintetünket. Ez egyszerre csak egy irányba lehetséges. Az emberi tulajdonságok fejlesztése sokat adott nekem, és persze minden évben tanultam valamit a borról is, hogy lehet még árnyaltabb kifejezőmódot találni.

Az "árnyaltabb kifejezőmód" alatt nem a technológiára gondolsz, ha jól sejtem...

A technológiai bor egy ital; nem bor abban az értelemben, ahogy ezt *A bor filozófiájában* Hamvas Béla is megfogalmazta. Azon a technológiai felszereltségen, amellyel én a borászatomat 1997-ben felépítettem, semmit nem változtattam, mert az ma is elégséges. A borra fordított figyelem és energia minősége, valamint a kézi munka aránya emellett folyamatosan emelkedett.

Szinte bátorosan vagyok kimondani azt a szót, hogy „kézműves” mert olyan sokan éltek vele vissza, hogy ma már hamisan cseng.

A kézművesség akkor értékes, ha mesterek végzik.

Itt megint csak nem arról beszélünk, hogy „miként”, sokkal inkább arról, hogy „ki”? Milyen színvonalat képvisel a cselekvő személy? A válasz ebben rejlik. Aki a személyes fejlődésére figyelmet fordít, arra lesz figyelmes, vele együtt minden „emelkedik”, ez az általa létre hozott dolgokra is vonatkozik.

Mindig is spirituális ember voltál, vagy kellett valamilyen fordulat az életedben, ami ebbe az irányba mozdított?

Filozófiával régóta foglalkozom, a világlátásom gyökereit pedig a családomból hoztam magammal. Egy idő után azt láttam, hogy lényegi dolgokra, nagyon fontos alapkérdésekre az életben nem kapok választ. És mivel nem tudtam belenyugodni a válaszok hiányába, ezért

elkezdtem más utakon utána járni. Azt tapasztaltam, hogy akik mélyebben érdeklődnek a dolgok iránt, azok előbb-utóbb találkoznak olyanokkal, akik által megszületnek a válaszok. Sokat tanultam a tudatosság terén is, hogy mindig folyamatokban gondolkodjak, és hogy azok minél csiszoltabbak legyenek, a dolgok egymásutániségében fejezzék ki a fejlődést.

A szabadságot hogy lehet összeegyeztetni a tudatossággal, a fegyelmezettséggel, a rendszerességgel?

Fontos rögtön az elején tisztázni, hogy ez az életforma egy felnőttkori választás volt részemről, és mind érzelmileg, mind tudatilag teljesen azonosultam vele. Számomra a szabadság egyértelmű kifejezése, hogy azt és úgy csinálhatom, ahogy én szeretném. Ez maga a minden napban, minden órában, minden percben megélt szabadság. Amikor megkérdezik tőlem, hogy megyek-e szabadságra, azt válaszolom: én mindig szabadságon vagyok.

Tehát nem vágysz arra, hogy kiszakadj a mindennapokból...

Nem, sőt! Bár könnyen felveszem a ritmust a világ bármely részén, de egy hosszabb utazás során már nagyon vágyom vissza a birtokra: hiányzik az inspiráló cselekvés, a tér, a természet lehetőségei, így együttesen.

Talán felesleges is így a kérdés, de mégis felteszem: ha nem ezt csinálnád, akkor mit csinálnál? Láttál magad előtt másik lehetséges utat?

Hogyne. Én filmet akartam csinálni; olyan filmet, ami mélyreható, kifejezi az alkotói ambíciót.

Ezt teljesen elengedted, vagy szerepel esetleg a következő húszéves tervben?

Elengedtem, hiszen mint mindenhez, ahhoz is kell mesterségbeli tudás, és az életem most nem erről szól. Még néhány éve megfordult a fejemben, hogy eladok mindent és csinállok egy filmet...

A párhuzamos pályák ezek szerint nem működnek nálad? Valamit le kell zárni ahhoz, hogy valami mást, valami újat elkezdhess?

Ez csak látszólag lezárás, mert persze a fizikai síkon megszabadulunk tárgyi dolgoktól vagy más közegben zajlik az életünk, de magában a folyamatban nem jelent mást. A cselekvés eszköz, a fontos az, honnan hova jutunk el általa. Hajlamosak vagyunk ezt szem elől téveszteni. A gyerekektől is azt kérdezzük: mi szeretnél lenni? Mintha az lenne a cél... pedig a lényeg az, hogy honnan hová tudunk eljutni? Ez őrlő nagy különbség.

Te gyerekként mi szeretted volna lenni?

Jól mentek a sportok, így kamasz koromban dédelgettem magamban olyan álmot is, hogy a sportból szeretnék élni, de viszonylag korán jött az is, hogy valamiféle művészeti pályán induljak el. Két dolog létezett számomra: az olvasás és a sport, aztán ehhez már korán a zene is bekapcsolódott. A zene szeretete a mai napig nagyon erős bennem, elsősorban a klasszikus zene és a jazz. Ha zenét hallgatok, akkor csak arra figyelek – nem a háttérben szól.

Beszélgettünk a múltkor arról, hogy szeretsz főzni. A főzés szintén az alkotás, az önkifejezés egyfajta eszköze?

Az a fajta éhség, ami a vegetatív szinten jelenik meg, nem ösztönöz a főzésre. Ritkán főzök csak magamnak; a préházban a látogatóknak szinte mindig én magam készítem az ételleket.

Mennyire van szükséged a visszajelzésre, a megerősítésre - legyen szó akár a főzésről, az étellekről vagy a boraidról?

Úgy engedem ki a dolgokat a kezemből, ahogy azokat az aktuális felkészültségi szintemnek megfelelően, a legnagyobb odafigyeléssel tettem. Így nyomon lehet követni, hogy Malatinszky Csaba akkor éppen ennyit tudott... és persze örülök, ha az emberek ezzel elégedettek, az nagyon klassz érzés, de ebben nincs semmilyen narcisztikus elem, nem a hiúságomat, legyezgeti, ha a vendégeknek tetszett az étel vagy a bor. Örülök, ha örülnek és nyugodt vagyok, mert a tőlem telhető legjobbat adtam.

Ha visszanézel például egy 2007-es borodra, mit látsz benne? Ha a boraid az életed egy-egy szakaszát jelképezik és visszatükrözik, akkor hova teszed magad most a húsz évvel ezelőtti önmagadhoz képest?

A fejlődés bennem és a borban is megfigyelhető. Szerencsére elég korán kitisztult a kép, merre tartsak, így jelentős irányváltásra nem volt szükség. A változások, melyeket látok, valószínűleg kevesen érzékelik, de első sorban nem is a külvilágnak szólnak. Van egy másik, egy rajtam kívül álló tényező: közben az ültetvények idősebbek lettek. Tekintettel arra, hogy

a rendszer „belőlem él”, a személyes hatás nyilvánvaló, hiszen én magam telepítettem a szőlőket, a művelés is az instrukcióim alapján történik, tehát a rendszer annak a szolgálatában áll, hogy ahhoz a bizonyos távoli célhoz minél inkább közelítsünk.



Ha egy 2007-es bort kóstolok, akkor látom a fejlődését: a bornak is önálló útja van attól a pillanattól kezdve, hogy megszületett és palackba került. Az érzékszervi megnyilvánulások, amiket a kóstolók egy borból dekódnak, csak felületes információt adnak. A vakkóstolás azért is értelmetlen, mert a bort csak a terroir-ral együtt lehet megérteni – és ebbe az embert is beleérttem, hiszen a bort az ember hozza létre. Amíg azzal az emberrel, aki a folyamatot ösztönzi, nem ültünk le beszélgetni, nem hallgattuk meg, nem érzékeltük azt a kvalitást, amit magából sugároz, addig miről beszélünk? Addig csak megkóstoltunk egy italt... A bor kultúrát hordoz és közvetít, amelynek szubsztanciája ennél összetettebb. Egy jelentős írásra, amelyet könyvből olvastunk, nem úgy gondolunk vissza, mint papírra és rányomtatott festékre.

Mit tanácsolsz a mai világ borfogyasztójának? Hogyan tudják a bort a legteljesebb valójában megismerni?

Érdekes visszahozni azt a hagyományt, hogy régen magánál a termelőnél vásárolták a bort, onnan vitték haza. Nem azért, mert olcsóbban lehet hozzájutni, hanem mert találkozhatunk

a borással és ízelítőt kapunk abból a környezetből, ahonnan az a bor származik. Ez a terroir megismerésének lehetősége. Akkor lehet igazán meggyőződni arról, mennyire igaz, mennyire hiteles az a kommunikáció, ami a bor körül folyik.



A boraid híresen jól eltarthatók, azaz nincs azonnali értékesítési kényszer...

Mindig olyan borokat szerettem volna készíteni, amelyek komoly érlelési potenciált mutatnak. 1997 óta szüretlenül palackozok, – akkor is ebben hittem, ezt láttam helyes irányynak, így ebben sem történt változás. Egy nagyon erős visszajelzés a közelmúltból: világ egyik leghíresebb étterme, a hongkongi Petrus borlapjára ősztől a 2000-es Cabernet Sauvignon – 17 éves bor! – és a 2007-es Kúria Cabernet Franc is felkerült.

Szándékomban állt, hogy minden évjáratot hosszan, palackban érleljek. A teljességre vágytam, akkor terveztem eladni, ha már érettek lettek. Tudtam, ki fogják bírni az időt, a kérdés inkább az volt, sikerül-e az érlelést finanszírozni. Sikerült. Szerencsére, utamat nem a növekedésben láttam, így tisztában voltam azzal is, áldozatokkal teli utat választottam. 2002-ben meghúztam a birtokhatárt, azóta csak olyan területekkel gyarapodtam, amelyek nem a szőlőről, hanem a gyümölcsstermesztésről és a szépségről – levendula - szólnak. Nekem így teljes.



A cabernet franc helyét, szerepét hol látod Villányban?

A Villányi Franc projekt gyökerei nálam vannak, így nem lehet kérdéses, hiszek-e benne. A Villányi Franc-nál bevezetett háromlépcsős osztályozás részint a saját gyakorlatomban már 2000 óta alkalmazott megközelítés adaptációja. Elképzelésemet néhány évvel korábban megosztottam másokkal is, akiknek tetszett az ötlet, attól kezdve közösen gondolkodtunk tovább. A fajta megválasztása hordozza magában az esélyt, hogy nagyborok készüljenek. Az induláskor élt bennem egy bor képe, amelyet magamban dédelgettem, ahhoz kerestem az ideális helyet. Az égiek Máriagyűdre, a Kövesföldre vezettek.

Történetileg, itt a borvidéken, inkább a természetes gazdálkodás részeként kell a bortermelést említenünk, a nemesi birtokok presztízsborászata másutt volt inkább jellemző. Erről az örökségről szólnak a falvak pincesorai is, amelyek ma a vendéglátás színfoltjai.

Ez volt a múlt. Mostanra Villálynak egészen más a belföldi megítélése, de ahhoz, hogy ki tudjunk lépni a nagyvilágba is, egy szofisztikált, megbízható, állandó magas minőséget biztosító fajtára és borra van szükség. Erre talán a cabernet franc lehet a leginkább alkalmas. A Villányi Franc sikerének feltétele, hogy az utat, következetesen, a filozófiában kijelölt magas szintet szem előtt nem tévesztve járjuk be. A kulcs a hitelességben van, nem engedhetjük meg magunknak, hogy többet mondjunk, mint amit megtettünk. Minél több termelő kapcsolódik be a folyamatba, annál több helyre juthat el a kifinomult Villányi Franc a világban.

A közlés a frissebb, könnyedebb, gyümölcsösebb borokat részesíti előnyben. Az érlelt borok kedvelőinek rétege lényegesen szűkebb. Hogy találod meg ezeket a fogyasztókat, gyűjtőket?

Ma is vannak, akik operába és klasszikus zenei koncertekre járnak... Szívesen fogyasztok magam is könnyű bort, de a máriagyűdi ültetvényeket másképpen kalibráltam, nem arra születtek. A mi kommunikációnk visszafogott – ez nem elzárkózás, de amikor minden nap történik egy kis lépés, akkor nem tudunk mindig valamilyen világszenzációról beszámolni. Amikor van mondanivaló, akkor megszólalok. Vevőink világszerte borainkon keresztül találhatnak ránk, jó a nemzetközi sajtónk, a katalógusokban elismerően írnak rólunk. Azt mondanám, a bor kultúrájában jártassággal bírók kötődnek hozzánk leginkább.

Itt van helye, hogy kimondjam, különbséget kell tennünk a bor kultúrája és civilizációja között. A borkultúra a hagyomány része és minden nap fejlődik ott, ahol tesznek érte, a mindennapi élet esszenciális eleme. A bor kultúrája csak azokon a helyeken él, ahol szőlőművelést folytatnak. A bor civilizációja inkább kötődik a fogyasztáshoz, magyarózó jellegű, olyan helyeken alakult ki a kultúrától különállóan, ahol az nem volt jelen. Piacformáló szerepe fontos, de a felszínen marad, nem érinti a BOR élethosztát. Látásmódomat alapvetően határozza meg az, hogy földbirtokos családból származom, ahol a bor és a borhoz való viszonyulás a kultúra része volt.

Ha adhatnál egy tanácsot a 20 évvel ezelőtti önmagadnak, akkor mi lenne az?

Mindannyian hasonló lehetőségekkel születünk: rajtunk múlik, mennyit valósítunk meg ebből. Csináljuk azt, amit közel érzünk magunkhoz, hallgassunk a szívünkre és tartsunk ki amellet az üzenet mellett, amit kapunk, amikor a kérdést feltesszük: mi legyen az életünkkel?

Válaszd valódi önmagad, ez a Te utad!